

Centralförbundet för Fiskerihushållning fyller 120 år

Text: Malin Lönnroth/CFF

Bild: CFF:s bildarkiv

Fiskeritidskrift för Finland har utkommit sedan 1892. Då man bläddrar i gamla årgångar dyker många tankar och idéer upp som nya med några årtiondens mellanrum. Samma centrala frågor, t.ex. sälproblematiken figurerar också i spalterna. När vi firar 120 års jubileum kan det vara på sin plats att ta en titt på vad gamla tidningar förtäljer om fiskerihushållningens historia i vårt land.

Den 27 april 1891, grundades Centralförbundets föregångare Fiskeriföreningen i Finland. Mycket vatten har runnit under bron sedan dess. Då Fiskeriföreningen grundades var till exempel dödandet av skadedjur en viktig form av fiskevård. Den extremt utrotningshotade Saimenvikaren som idag skyddas genom bland annat nätfiskebegränsningar, inbringade år 1892 en premie på 3 mark för den som dödat den.

Fram till grundandet av Fiskeriföreningen hade fiskerifrågorna i landet skötts av en enda tjänsteman, fiskeriinspektören. Avsikten med Fiskeriföreningen var att främja fisket, så att folket lärde sig fiska på ett förnuftigt sätt, fiskbestånden skulle förökas, inte minskas. Beredning och inläggning av fisk, främjande av fiskhandel och premier för oskadliggörande av skadedjur stod också på agendan.

Fiskeriförsäkringsverksamhet

År 1912 anslöts Lantbruksällskapen till Fiskeriföreningen, om man gick från en förening med personmedlemmar till en centralorganisation. År 1914 inleddes fiskeriförsäkringsverksamheten, som ända från början anslöts till organisationens verksamhetsformer.

Som de flesta vet är dagens fiskeriförsäkringsföreningar i hård motvind, då man i Bryssel anser att det finska systemet är mot EU:s regler om fri tävling på inre marknaden. Ett beslut i ärendet är antagligen att vänta mot slutet av året.

Om fiskeriförsäkring och dess organisation.

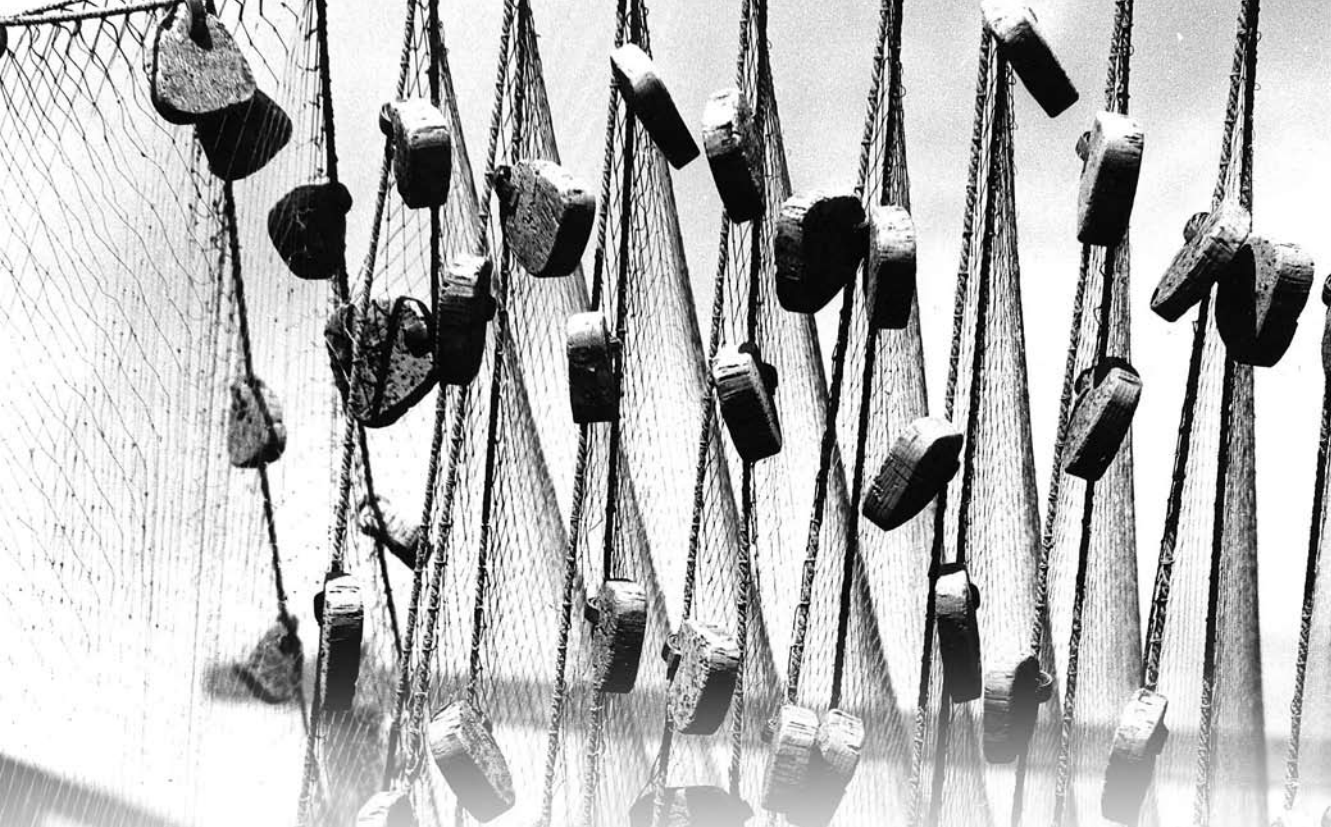
Uti de skandinaviska länderna äfvensom uti Tyskland har fiskarbefolkningen redan sedan decennier tillbaka ganska allmänt sammanslutit sig i ömsesidiga försäkringsföreningar till ekonomiskt skydd mot de faror, hvilka på det oroliga hafvet hota fiskarnas värdefullaste egendom, hans båtar och redskap, med skada och förstöring. Äfven hos oss har frågan om försäkring af fiskbåtar och fiskredskap dryftats både länge och väl. Men först nu står densamma inför sin praktiska lösning, sedan Ömsesidiga Försäkringsanstalten Sampo helt nyligen beslutat att med understöd af statsmedel upprätta en särskild afdelning för detta ändamål.

Rådgivning och upplysning

Under den första tiden var upplysningen bland fiskarna givetvis den centrala uppgiften för Fiskeriföreningen, men man ansåg också viktigt att rådgivningen skulle omfatta skolungdomar. Hur låter följande skrivelse från 1911:

“Vi lever i ångans och elektricitetens tidevarv. Vad barnen idag ser kunde deras föräldrar inte föreställa i sin ungdom. Då fanns det inte telefoner, elektricitet eller motorbåtar, inte heller automobiler och maskiner överallt som nu....Sålunda borde man i skolan...i områden där fiskerinäringen är viktig beskriva djur- och växtriket...samt fiskemetoder, framställning av fiskeredskap osv....I stället för de onyttiga och osunda indian och andra lekarna, skulle barn börja leka “fiske”, “motorbåt”, “röka böckling” osv...”.

Förmågan att förfasas över ungdomens förfall är alltså inte ett helt nytt fenomen.

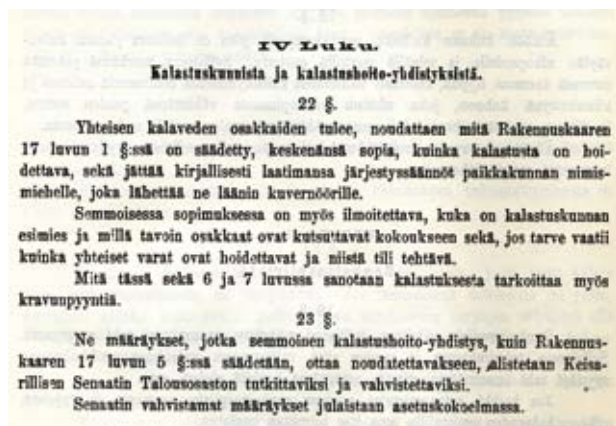
Undantagstillstånd under krigsåren

1940-talet dominerades naturligtvis av kriget. Statsmakten strävade efter att effektivisera livsmedelförsörjningen och en produktionskommitté gjorde förslag på att fisket skulle intensifieras genom en fiskerikampanj. Kampanjen gav dock inte så goda resultat man hoppats på. För att trygga tillgången på livsmedel sattes alla livsmedel – även fisk- under ransonering. Också en prisreglering trädde i kraft. De av statsmakten fastställda maximipriserna var inte populära bland fiskarna. På grund av krigsläget togs också en lag om varmansfiske i bruk. Enligt denna lag medgavs var och en finländsk medborgare rätt att fiska för sitt husbehov på annan tillhörigt vatten utan ersättning. För den fiskarbefolkning som fick sin utkomst genom yrkesfiske samt för rationell fiskevård medförde varmansfisket stora svårigheter, Undantagsbestämmelserna var trots stort motstånd i kraft ända fram till år 1949. Läget normaliserades i praktiken dock först 1951 då den nya lagen om fiske trädde i kraft.

Fiskerilagstiftning

Detta gav en lämplig årsbrygga till fiskerilagstiftningen. För tillfället sitter vi ju otåligt och med viss bävan och väntar på vad reformen om lagen om fisk kommer att föra med sig. Under 1900-talet

förnyades fiskerilagstiftningen tre gånger, 1902, 1951 och 1982. Den röda tråden i Fiskeriförfattningarna från år 1902 är bestämmelsen att delägarna i ett samfällt vattenområde är skyldiga att sinsemellan ordna fisket så att utarmandet av fiskbestånd förhindras. Fiskerätten kopplades också till markägandet. Delägarna i samfälliga vattenområden beordrades också att konstituera fiskelag.

Grundprincipen i lagen från 1952 var likaså att fiskevattnen ska vårdas och fiskbeståndens fortlevnad tryggas. Nytt var bl.a. att fiskelagen mot ersättning är skyldiga att mot skälig ersättning ge obesuttna bybor rätt att bedriva husbehovs-

och fritidsfiske. Till nyheterna hörde också fiskekortet, som dock gällde per matlag och över 16 åringar.

Vår nuvarande lag om fiske har trätt i kraft den 1.1.1982, men många av paragraferna kan spåras tillbaka till lagen om fiske från 1951. Nyheter år 1982 var bl.a. fiskeområdet och nyttjande- och vårdplanerna. Tyngdpunkten i första paragrafen hade också förflyttats från bevarande till maximal avkastning.

Tid för omvälvningar

Under 1970-talet skedde stora omställningar inom landets fiskeri- och vattenhushållning. Man hade länge inom Fiskeriföreningen varit tvungen att sköta även myndighetsuppgifter, eftersom det inte hade funnits tillräckligt med beredskap att sköta fiskerifrågor. Fiskeriadминистраtionen hade alltså fått sin början i fiskeriinspektören år 1860 och 1918 grundades fiskeristyrelsen. År 1971 grundades jord- och skogsbruksministeriet och man fick en avdelning för jakt och fiske, samtidigt grundades vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. På 1970-talet grundades också kommissionen för fisket i Östersjön och man införde kvoter för en del centrala arter. För att få ordning på fiskerirådgivningens organisationsfält och undvika onödiga överlappningar föddes Centralförbundet för Fiskerihushållning i den form vi känner den idag.

EU-medlemskap

År 1995 blev Finland medlem i EU och detta medförde mycket nytt för hela landet, inklusive fisket. Vi lever i en tid av strukturstöd, där villkoren för fisket finns i den gemensamma fiskeripolitiken och dikteras i Bryssel. Som bäst håller man på att reformera den gemensamma fiskeripolitiken och i utkasten pratar man om att flytta beslutsfattandet från Bryssel till regional nivå. Finland lobbar naturligtvis hårt för att man inte ska dra allt fiske över en kam. Man måste särskilja mellan olika vattenområdets förutsättningar och i Finland beakta det småskaliga kustnära fisket.

De kommande nya fiskelagen kommer att sätta nya ramar för vårt verksamhetsfält, liksom även

det som sker i EU och den gemensamma fiskeripolitiken. De skadedjur som i början av 1900-talet skapade många inlägg i våra tidningar har dykt upp igen. Gråsälsstammen har återhämtat sig och ställer igen till besvär för kustfisket. En ny konkurrent om fisken har också dykt upp i form av skarven. Fisket tävlar även om utrymme med många andra näringar. Marin områdesplanering är på ropet och allt från fiske till vindkraftsparker tävlar om sin bit av kakan. Utmaningar kommer det alltid att finnas.

Fiskerinäringens förnämsta behof

I Centralförbundets tidningar, Fiskeritidskrift för Finland, Suomen Kalastuslehti och Kalastaja har all viktig information om vårt lands fiskerihushållning dokumenterats. Att bläddra igenom de gamla årgångarna är verkligen intressant och lärorikt.

Följande lista "Om några af fiskerinäringens förnämsta behof i vårt land" Fiskeriföreningens vårmöte i mars 1895 lydet såhär:

"De förhållanden, hvilka för närvarande hämmade inverka på fiskerinäringens uppblomstring torde kunna sammanfattas uti följande hufvudkategorier:

- 1) olämpliga bestämningar rörande fiskevattnens skifte,
- 2) osäkerhet i många fall angående eganderätt till fiske
- 3) oändamålsenlig fiskeristadga,
- 4) otillfredsställande fiskeritillsyn
- 5) bristande kunskap om fiskevattnens naturbeskaftenhet och de ekonomiskt viktiga fiskslagens lefnadssätt och existensvilkor
- 6) bristande insigt hos större deln af vårt folk om möjligheten och medlen att förbättra fisket
- 7) fiskhandelns låga ståndpunkt"

Om man moderniserar språket och en del ordval, skulle listan kunna vara skriven i dag. Hur mycket vatten har sist och slutligen runnit under bron?

Den som vill fördjupa sig i fiskerihushållningens utveckling, hänvisas till jubileumsskriften Centralförbundet för Fiskerihushållning- Fiskerirådgivning i 100 år.

